

1999 uitstekend MINAS-jaar voor lagekostenbedrijf

Michel de Haan en Kees Jagtenberg

Hoofddoelstelling van het lagekostenbedrijf op de Waiboerhoeve is een kostprijs halen van 75 cent per kg melk. Belangrijk zijn echter ook de milieudoelstellingen. Het doel voor 1999 was een stikstofoverschot lager dan 197 kg per ha te realiseren. Het fosfaatoverschot mocht niet hoger dan 30 kg zijn. Met een stikstofoverschot van circa 140 kg en een fosfaatoverschot van 29 kg, zijn de gestelde doelen in 1999 ruimschoots gehaald. Voor 2000 kan de lat dus hoger liggen.

In 1998 is MINAS gestart. Bedrijven met meer dan 2,5 GVE (grootvee eenheden) per ha zijn verplicht een mineralenboekhouding bij te houden. Na 2000 geldt dit voor alle bedrijven. Bedrijven met stikstof- en fosfaatoverschotten die hoger zijn dan de verliesnormen, moeten heffing betalen. Kunstmestfosfaat geldt tot en met 2000 niet als aanvoerpost in de MINAS-boekhouding.

Een traject met geleidelijke aanscherping van de normen was voorzien. In 2008 zouden de eindnormen gaan gelden. Voor het lagekostenbedrijf was het doel om in 1999 al aan de verliesnormen van 2002 te voldoen (zie gearceerde kolom van tabel 1). Met 6,5 ha maisland is dit 197 kg stikstof per ha.

In september 1999 heeft de huidige minister van landbouw voorstellen gedaan richting een gebruiksnorm van dierlijke mest per hectare. Tegelijk hiermee is voorgesteld om het traject voor aanscherping van de verliesnormen te versnellen: in 2003 moeten de eindnormen gelden (zie tabel 1).

Zeer lage overschotten in 1999

Het lagekostenbedrijf heeft een melkquotum van 400.000 kg. De oppervlakte is 32 ha. Het

quotum per ha is dan 12.500 kg. In 1999 waren gemiddeld circa 46 koeien aanwezig met 26 stuks jongvee. Dit zijn bijna zes stuks jongvee per tien koeien. In totaal is dat nog geen twee GVE per ha, zodat tot 2001 nog geen MINAS-boekhouding verplicht is en over 1999 geen heffing verschuldigd is.

Tabel 2 laat de MINAS-balans van 1998 en 1999 zien. In tabel 2 staan ook de nagestreefde verliesnormen voor beide jaren. In 1999 had het bedrijf 6,5 ha mais en 25,5 ha grasland. De gestelde stikstofverliesnorm is gemiddeld 197 kg per ha. De verliesnorm voor fosfaat is 30 kg per ha. De gerealiseerde overschotten voor stikstof en fosfaat in 1999 zijn respectievelijk 143 en 29 kg per ha. Dus fors lager dan de gestelde verliesnormen. Het gerealiseerde stikstofoverschot is zelfs lager dan de eindnorm. Verder blijkt ook dat het stikstofoverschot in 1999 een stuk lager is dan in 1998.

Ter vergelijking: de DELAR-bedrijven lieten in boekjaar 1998/1999 een MINAS-stikstofoverschot zien van circa 270 kg per ha en een fosfaatoverschot van 48 kg per ha. Het Lagekostenbedrijf scoorde dus aanmerkelijk beter. Kanttekeningen hierbij zijn wel dat het quotum per ha voor de DELAR-bedrijven gemid-

Tabel 1 Verliesnormen voor stikstof en fosfaat (kg/ha), die vanaf de weergegeven jaren voorgesteld zijn

Jaar:	1998	2000	2002 ¹	2003 ¹	2002 ⁴
Stikstof: - grasland	300	275	190	180/140 ²	220
- bouwland	175	150	100	100/60 ²	110
Fosfaat:	40 ³	35 ³	25 ³	20 ³	20 ³

1 beleidsvoorstellen gemaakt in september 1999

2 scherpere verliesnormen voor droogtegevoelige zandgronden

3 exclusief kunstmestfosfaat, onduidelijk of na 2000 kunstmestfosfaat wel mee gaat tellen

4 verliesnormen zoals die tot september 1999 voorzien was, tevens de doelstelling voor het lagekostenbedrijf in 1999

Tabel 2 MINAS-balans van het lagekostenbedrijf over 1999 en 1998

Aanvoer	Resultaat 1999 (kg/ha)		Resultaat 1998 (kg/ha)	
	Stikstof	Fosfaat	Stikstof	Fosfaat
Krachtvoer	46	24	61	23
Kunstmest	171	32	204	27
Totaal	217	56	265	50
Afvoer				
Vee	5	3	7	4
Melk	61	24	65	25
Dierverlies	8		10	
Totaal	74	27	82	29
Overschot (kg/ha)				
Doel verliesnormen	197	30	230	30

deld 2000 kg hoger was en dat voor deze bedrijven geen stimulans aanwezig was om dezelfde normen als het lagekostenbedrijf te halen.

Goed weer en klaver bieden voordeel

In 1998 waren de overschotten al behoorlijk laag. Vooral de aanvoer van stikstof met kunstmest en krachtvoer waren laag. Tabel 2 laat zien dat de aanvoer van stikstof met krachtvoer en kunstmest in 1999 nog een stuk lager waren. Per koe is in 1999 circa 1100 kg krachtvoer verstrekt, terwijl dit in 1998 op 1350 kg zat. Het hogere krachtvoerverbruik in 1998 ligt vooral aan het weer, want in het weideseizoen zijn de koeien een aantal weken opgestald.

Het gebruik van kunstmest is beperkt gebleven door een bemestingsadvies voor het bedrijf op te stellen en dit nauwkeurig uit te voeren.

Verder bestaat het grasland voor een belangrijk deel uit klaver. Klaver bindt stikstof uit de lucht, waardoor de kunstmestgift beperkt kan blijven. Deze stikstofbinding hoort niet bij de aanvoerposten van de MINAS-balans. Het jaar 1999 was bijzonder groeizaam en de klaver in het grasland gaf een grotere besparing van kunstmest dan in 1998.

Fosfaatkunstmest is gebruikt omdat veel percelen een toestand van "laag" of "vrij laag" hebben. In 1999 is daarom bewust naar een fosfaatoverschot van 30 kg per ha bemest.

Bij de oppervlakte van 32 ha moet het bedrijf zelfvoorzienend voor ruwvoer zijn. Dit is de afgelopen jaren zeker gelukt. Als we rekening

houden met de voorraadtoename van voer aan het eind van 1999, komen de overschotten zelfs nog gunstiger uit de bus. 1999 was zo groeizaam dat op 1 januari 2000 zo'n 15 kg stikstof meer op de kuilplaten lag dan het jaar ervoor. Inclusief voorraadverandering zou het stikstofoverschot in 1999 dus lager dan 130 kg per ha zijn.

Beperkte afvoer

De jongveebezetting is op het lagekostenbedrijf bewust laag gehouden. Hierdoor blijft de mineralenaanvoer weliswaar laag, maar is ook de afvoer van mineralen met vee beperkt. Tabel 2 laat zien dat in 1999 de afvoer van mineralen nog lager was dan in 1998. Dit heeft de volgende oorzaken. In 1998 is zoveel melk geleverd, dat quotumoverschrijding dreigde. Aan het einde van 1998 zijn daarom extra koeien afgevoerd. In maart van 1999 is het quotum juist

Een lage jongveebezetting zorgt voor een lagere mineralenaanvoer én afvoer.

volgemolken. Een gevolg is wel dat het aantal melkkoeien in 1999 vrij laag was en dat de vee-stapel moest groeien om toch het quotum vol te melken. De afvoer van vee bleef in 1999 zodoende beperkt tot het meest noodzakelijke. Ook is in 1999 minder dan 400.000 kg melk geleverd (overigens wordt het quotum tot april 2000 wel volgemolken). Door de kleinere vee-stapel komt ook de post "dierverlies" iets lager uit in 1999.

Doelstelling 2000 scherper

De doelstelling van 1999 voor MINAS is met gemak gehaald. 1999 bleek een uitstekend MINAS-jaar voor het lagekostenbedrijf. Grote hoeveelheden voer zijn gewonnen, zodat voer-

aankoop niet in beeld kwam. Een flinke ruwvoervoorraad is zelfs gevormd.

Omdat in 1999 de doelstellingen ruim gehaald zijn, komt de "lat" in 2000 hoger te liggen. Het doel voor 2000 is om te voldoen aan de eindnormen van MINAS (tabel 1: 2003). De verliesnormen voor stikstof is dan gemiddeld 164 kg per ha bij 6,5 ha snijmaïs. Voor fosfaat is de verliesnorm op 30 kg per ha gesteld, maar wel inclusief kunstmestfosfaat.

In 1999 is de gestelde doelstelling voor fosfaat weliswaar gehaald, maar het fosfaatoverschot was niet lager dan de eindnorm. De bemesting was al minder dan het advies. Onduidelijk is nog wat de gevolgen zijn van structurele verlaaging van de fosfaatbemesting.

Een groeizaam jaar met veel goed gewonnen ruwvoer is gunstig voor de MINAS-balans.

